

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1004

Vragen van het lid **Moorlag** (PvdA) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over *het bericht dat vermeend schone stallen net zo vervuilend als traditionele stallen zouden zijn* (ingezonden 8 november 2019).

Antwoord van Minister **Schouten** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (ontvangen 10 december 2019).

Vraag 1

Kent u het bericht «Uit koeienstallen ontsnapt veel meer stikstof dan werd aangenomen, blijkt uit onderzoek»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Is het waar dat uit het genoemde onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat de stallen met milieubesparende technieken zoals emissie-arme vloeren en luchtwassers toch veel meer stikstof uitstoten dan tot voorheen werd aangenomen? Zo ja, van hoeveel meer uitstoot is sprake? Zo nee, wat is er niet waar?

Antwoord 2

Het onderzoek laat zien dat een deel van de bedrijfstypen voor de veehouderij een hoger verlies aan gasvormige stikstof heeft dan verwacht. Het is echter onduidelijk welk deel van de stikstofuitstoot kan worden toegerekend aan ammoniak. Het onderzoek geeft het signaal dat emissiearme vloeren bij melkvee mogelijk niet goed werken. Voor luchtwassers geeft dit onderzoek geen nieuwe indicatie voor slecht functioneren. In het wasproces wordt ammoniak in het spuiwater opgenomen. De omvang van die afvoerpost is in het onderzoek niet vastgesteld. Het onderzoek biedt daarom geen aanwijzing over de werking van luchtwassers.

Vraag 3

Hoe verhoudt de uitstoot van de vermeend schone stallen zich tot die van de traditionele stallen?

¹ <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-natuur/de-zogenaamd-schone-stal-is-net-zo-vervuilend-als-de-traditionele-stal~b3db3590/>

Antwoord 3

Hierover is geen algemene uitspraak te doen. Het rendement van emissiereducerende systemen en technieken varieert van 20% tot meer dan 90%.

Vraag 4

Acht u het mogelijk dat een verkeerd gebruik van de emissie-besparende technieken tot meer uitstoot dan verwacht leidt? Zo ja, waarom en is dat in de praktijk te corrigeren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Emissiebesparende technieken leveren de verwachte besparing doorgaans alleen bij goed gebruik. Vooral bij complexe en hoogrenderende technieken gelden daarom verplichtingen om dat goede gebruik te borgen. De verplichte elektronische monitoring van luchtwassers is daarvan het belangrijkste voorbeeld. Voor alle technieken geldt dat goede naleving en handhaving nodig zijn om de potentie van deze technieken in de praktijk te realiseren.

Vraag 5

Hoeveel overheidssteun is er verleend in milieubesparende technieken voor stallen?

Antwoord 5

Zoals aangegeven door de Minister van Economische Zaken en Klimaat in antwoorden op feitelijke vragen over de begrotingsbehandeling 2020 van 5 november jl. verstrekt de rijksoverheid bijdragen aan investeringen die (mede) als doel hebben de emissies in de veehouderij te reduceren. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de bijdragen van de rijksoverheid op deze onderwerpen in de periode 2009–2018.

Rijksoverheidsuitgaven periode 2009–2018 (x 1.000)	Emissie reducerende technieken	Emissie reducerende huisvestingsystemen	Combinatie
MIA/Vamil (fiscaal voordeel)	€ 16.724	€ 442.836 ¹	
SBIR (subsidie)	€ 9.800	€ 4.900	
MIDS (subsidie)		€ 181	
Fijnstof (subsidie)			€ 15.306
Luchtwassers (subsidie)		€ 21.746 ²	
ISDH (subsidie) ³			€ 84.208
Ammoniakreductie 2018 kalverstallen (subsidie)		€ 178	
Totaal	€ 26.524	€ 469.841	€ 99.514

¹ Voor wat betreft huisvestingsystemen gaat het bij MIA/Vamil om «duurzame stallen». Dit omvat meer dan uitsluitend emissiereductie.

² Luchtwassers worden gezien als onderdeel van huisvestingsystemen.

³ ISDH subsidie is bedoeld voor «duurzame stallen». Dit omvat meer dan uitsluitend emissiereductie.

Vraag 6

Als zou blijken dat deze investeringen niet of onvoldoende tot emissiebeperking leiden, bent u dan van mening dat overheidssteun voortaan achterwege zou moeten blijven en beter voor wel effectieve maatregelen kan worden ingezet? Zo ja, hoe verhoudt zich dat tot uw beleid ten aanzien van stikstof? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Als maatregelen niet of onvoldoende effectief zijn, zal het kabinet daar geen overheidssteun aan geven. Ook in het beleid ten aanzien van stikstof wordt niet ingezet op investeringen die niet effectief zijn.

Vraag 7

Kunt de resultaten van het genoemde onderzoek naar de Kamer sturen?

Antwoord 7

Het CBS-rapport over gasvormige stikstofverliezen maakt onderdeel uit van het advies over de actualisering van de excretienormen. Dit advies wordt opgesteld door de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) en is nagenoeg afgerond. Ik zal het CDM-advies voor het eind van het jaar met uw Kamer delen. Zowel het advies als het CBS-rapport waren als concept al onderdeel van de consultatie van de actualisering van de excretienormen afgelopen zomer.